

Kapitola 14

Skautská symbolika

I. VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

1. Kapitola Symbolika popisuje základné skautské symboly a znaky, pravidlá pri tvorbe nových znakov a zásady ich používania. Zameriava sa predovšetkým na znaky v užšom zmysle (znaky, vlajky, hymna a pod.). Nezaoberá sa širšie chápanou symbolikou (obrazy, legendy, vzory a pod.). Takisto nepopisuje skautskú rovnošatu, ktorá je predmetom Rovnošatového predpisu (kap. OP č. 9).

II. VYSVETLENIE POJMOV

Znak

1. Znak je všeobecný pojem pre všetky obrazy, zvuky, gestá, slová, farby, tóny a iné znakové nosiče, ktoré vyjadrujú určitý význam. Poznáme mnoho rôznych typov znakov (znak, znamenie, alegória, atribút, impresia, symbol, logo, značka, odznak, insígnia, signál, emblém...). Dobrý znak je v určitom znakovom systéme jednoznačný, napríklad v matematike vyjadruje "+" funkciu sčítanie.

Symbol

2. Symbol je špecifickým druhom znaku s neuzatvoreným okruhom významov, napr.: lev - kráľ, sila, statočnosť, odvaha, mužnosť...

Erb

3. Erb je identifikačný znak v štíte, vytvorený podľa heraldických pravidiel, určený na trvalú identifikáciu fyzickej alebo právnickej osoby. Náš štátny znak je v skutočnosti štátnym erbom, pretože je v štíte a je heraldicky riešený.

Odznak

4. Odznak je identifikačný, príp. reprezentačný znak použitý na textile alebo kove, ktorý obyčajne býva viditeľne nosený. Označuje príslušnosť k určitej štátnej pospolitosti, spoločenskej organizácii či inštitúcii, dosiahnutú hodnotu alebo odbornú úroveň nositeľa. Má aj funkciu osobného vyznamenania.

Vlajka

6. Vlajka je textília presne stanovených rozmerov so záväznou kombináciou farieb a častí (pruhov, klinov, figúr), ktorá sa vztyčuje na stožiar. Lícom vlajky je tá strana, ktorá je vpravo, ak je vlajka zavesená na lanku stožiara.

Zástava

7. Zástava je odvodená od vlajky, je pevne spojená so žrďou, spolu s ktorou sa vyvesuje, nesie sa v sprievode a pod. Za zástavu sa považuje aj zvislá zástava - koruhva - ktorá je spojená s priečnym rahienkom, a spolu s ním sa vztyčuje na stožiar. Lícom zástavy nesenej v sprievode je strana, ktorá sa nachádza vpravo od osi pochodu.

Logo

8. Logo je výtvarne stvárnená grafická značka konkrétneho spoločenstva alebo organizácie.

Emblém

9. Emblém je umelecká forma spojenia slova (písaného) a alegorického obrazu do jedného grafického celku.

III. MEDZINÁRODNÉ SKAUTSKÉ ZNAKY

Znak WOSM

1. Znakom Svetovej organizácie skautského hnutia (WOSM) je biela heraldická ľalia obkolesená bielym lanom na fialovom kruhovom podklade. Ľaliu ako staré heraldické znamenie, symbol čistoty a správneho smeru (na mapách i kompasoch) vybral ešte zakladateľ skautingu Baden-Powell. Na strednom lístku ľalie je strelka, na dvoch krajných lístkoch sú päťčipe hviezdčky, vyjadrujúce 10 bodov pôvodného skautského zákona. Ľalia je obtočená lanom, ktorého konce sú zviazané ambulančným uzlom, čo predstavuje spojenie všetkých skautov na zemeguli. Podklad je fialový, čo predstavuje farbu našej planéty. Ľaliu používajú ako svoj znak v najrôznejších obmenách skautské organizácie na celom svete.

Znak WAGGGS

2. Znak Svetovej asociácie skautiek (WAGGGS) tvorí niekoľko častí. Trojlístok (podobne ako štvorlístok) je starým symbolom šťastia, tri lístky symbolizujú tri body sľubu. Farba je zlatá na modrom podklade a spolu s kruhom okolo trojlístka predstavuje slnko, ktoré svieti na všetky deti sveta. Plameň v spodnej časti predstavuje oheň lásky a humanity. Aj tento znak má na bočných lístoch päťčipe hviezdčky symbolizujúce sľub a zákon a na strednom kompasovú strelku ukazujúcu správny smer.

Vlajka WOSM

3. Vlajka WOSM je na líci i rube rovnaká. Na fialovom podklade je znak WOSM.

Vlajka WAGGGS

4. Vlajka WAGGGS je na líci i rube rovnaká. Na modrom podklade má v ľavom hornom rohu zlatý znak WAGGGS a v pravom dolnom rohu náznak bieleho plameňa (tri biele štvorce), ktorý symbolizuje záväzok WAGGGSu k mieru, lemovaný tromi zlatými štvorcami vyjadrujúcimi tri body sľubu.

IV. ZNAKY SLOVENSKÉHO SKAUTINGU

Oficiálne znaky

1. Hlavnými oficiálnymi znakmi SLSK sú:

- a) skautská ľalia s reliéfom slovenského znaku, podložená trojlístkom;
- b) skautská hymna;
- c) skautská vlajka a zástava.

Okrem toho Slovenský skauting používa viacero ďalších znakov. Na republikovej úrovni sú to znaky vlícat, včielok, skautov a roverov, vodných skautov, lesných škôl, emblémy jednotlivých sekcií činnosti ako výchovný program, dospelí, financie, manažment, zahraničie ako aj ďalšie dekoratívne zobrazenia. Medzi skautské znaky patria i tradičné skautské pozdravy.

Skautská ľalia

2. Znakom Slovenského skautingu je strieborná slovenská skautská ľalia, ktorá je podložená modrým trojlístkom. Tri listy ľalie pripomínajú tri body skautského sľubu. V prostrednom liste je zlatá magnetická strelka kompasu, ktorá ukazuje správnu celoživotnú cestu priamo vpred. Myšlienku, že skaut sa nemá za žiadnych okolností odchýliť od cesty dobra, dopĺňajú i dva postranné listy ľalie, ktoré sa stáčajú svojimi koncami k stredu odznaku. To znamená, že odchýlka od správnej cesty nevedie dopredu, ale naspäť. Červená páska svornosti obopínajúca ľaliu v strede je symbolom bratstva skautov celého sveta. Slovenskú ľaliu dopĺňa znak Slovenska - dvojramenný kríž na trojvrší (zlatou farbou). Modrý trojlístok v pozadí vyjadruje príslušnosť k dievčenskému skautskému hnutiu. Farby znaku sú v škále CMYK definované nasledovne: modrá 80, 20, 0, 0, strieborná 2, 0, 4, 10, zlatá 0, 10, 100, 0, červená 0, 70, 90, 5. V čiernobielych prevedení má trojlístok 100, ľalia 0, páska svornosti 40 a dvojkríž s trojvrším 20 percent čiernej.

Skautská hymna

3. Skautskou hymnou je pieseň Hej, skauti, hor sa, volá deň (hudba: K. Kovařovic, text: M. Ferko) s nasledovným znením: *(priložený text + notový záznam)*.

Vlajka a zástava SLSK

4. Vlajka SLSK má rozmer 150 x 100 cm. Rub aj líc sú rovnaké. Na zelenom podklade je v strede znak SLSK oddelený od poľa vlajky tenkým zlatým lemom. Zelená farba poľa vlajky je v škále CMYK definovaná hodnotami 100, 0, 100, 0.

5. Zástava SLSK je utvorená podľa vlajky SLSK - je vždy pevne spojená so žrdou alebo priečnym rahnom.

Logo SLSK

6. Logo SLSK tvorí znak SLSK a pod ním zelený (v čiernobielych prevedení čierny) nápis SLOVENSKÝ SKAUTING.

Znaky a emblémy vekových skupín

7. Znakom vlícat je hlava vlka obkolesená lanom, ktorého konce sú naspodu zviazané ambulančným uzlom. Hlava vlka reprezentuje symbolický rámec vlícat - svet Knihy džunglí od Rudyarda Kiplinga. Lano s uzlom vyjadruje spojenie všetkých vlícat. Znak je jednofarebný, farba je silnozelená, PANTONE 348.

8. Emblém vlícat spája znak vlícat, názov SLOVENSKÝ SKAUTING a názov VLÍČATÁ. Font písma je Optima. Farba emblému je silnozelená, PANTONE 348.

9. Znakom včielok je letiaca včela v kruhu z lana, naspodu zviazanom ambulančným uzlom. Včela je starým symbolom spolupráce a usilovnosti. Lano s uzlom vyjadruje spojenie všetkých včielok. Znak je jednofarebný, farba je silnozelená, PANTONE 348.

10. Emblém včielok spája znak včielok, názov SLOVENSKÝ SKAUTING a názov VČIELKY. Font písma je Optima. Farba emblému je silnozelená, PANTONE 348.

11. Znakom skautov je uzol dobrého skutku uviazaný na cípoch skautskej šatky v lanovom kruhu, na spodu zviazanom ambulančným uzlom. Uzol dobrého skutku je tradičným skautským symbolom. Tomu, kto ho má uviazaný na šatke, pripomína, že má spraviť ďalší dobrý skutok. Lano s uzlom vyjadruje spojenie všetkých skautov. Znak je jednofarebný, farba je silnozelená, PANTONE 348.

12. Emblém skautov spája znak skautov, názov SLOVENSKÝ SKAUTING a názov SKAUTI. Font písma je Optima. Farba emblému je silnozelená, PANTONE 348.

13. Znakom roverov je roverská palica s Y-ovým zakončením na pozadí hornatej krajiny v lanovom kruhu, na spodu zviazanom ambulančným uzlom. Znak je jednofarebný, farba je silnozelená, PANTONE 348.

14. Emblém roverov spája znak roverov, názov SLOVENSKÝ SKAUTING a názov ROVERI. Font písma je Optima. Farba emblému je silnozelená, PANTONE 348.

Iné znaky

15. Znak vodných skautov spája kotvu, kormidlo a slovenskú skautskú ľaliu (bez trojlístka). Farby sa odvodzujú od znaku SLSK, pričom kotva je modrá a kormidlo zlaté.

16. Každá lesná škola si môže vytvoriť vlastný znak, ktorý môže použiť aj na svojej vlajke. V prípade, že lesná škola svoj znak nemá, používa sa tradičné zobrazenie jedného indiánskeho stanu típi.

17. Gilwellská inštruktorská lesná škola používa viac medzinárodných znakov. Predovšetkým je to gilwellská šatka, z jednej strany hlineno béžová, z druhej teplo červená, pričom v rohu šatky je našitý kúsok látky z tartanu, symbolu rodu MacLaren. Gilwell Park totiž skautskému hnutiu kúpil a daroval pán MacLaren. Šatka sa zväzuje turbanom zvaným "woogle", ktorý je vlastne koženým remienkom spleteným do dvojitého tureckého uzla. Kožený remienok slúžil ako tetiva luku pri zapalovaní ohňa trením drev. Okolo krku cez šatku si úspešný absolvent GILŠ - inštruktor - dáva "wood badge", čiže na koženej šnúrke uviazané dve drevené korálky. Pôvodne dostávali absolventi Gilwellu drevka z náhrdelníka kráľa Zuluov Dinizuula, ktorý ich daroval Baden-Powellovi.

17. Emblémy rôznych priorít reprezentujú dôležité oblasti činnosti, ktorým sa venuje Slovenský skauting na republikovej úrovni.

17. Iné dekoratívne vyobrazenia sa môžu používať na grafické spestrenie rôznych skautských tlačovín a prezentačných materiálov (časopisy, letáky, plagáty, postery, vizitky a pod.). Môže ísť jednak o vkusnú štylizáciu ľalie ako najtypickejšieho skautského symbolu, ako aj o iné symboly vyjadrujúce radosť, aktivitu, pozitívne hodnoty a pod. Ak sú takéto dekoratívne vyobrazenia používané spolu so znakom SLSK, tento musí byť výraznejší a musí zaujímať čestnejšie postavenie ako dekorácia (poloha nad alebo heraldicky vpravo od dekorácie).

Pozdravy

14. Malým pozdravom sa skauti zdravia pri stretnutí v prípade, keď nemajú na hlave skautský klobúk. Celá ruka je zdvihnutá do výšky ramena. Tri vyrovnané prsty pripomínajú tri body skautského sľubu a palec prekrývajúci malíček symbolizuje, že v skautingu starší ochraňuje mladšieho.

15. Úplným pozdravom skaut zdraví v prípade, ak má na hlave klobúk alebo inú pokrývku hlavy. Prsty sú v rovnakej polohe ako pri malom pozdrave, ale ruka sa prostredníkom dotýka okraja strechy klobúka alebo okraja čiapky, baretu, lodičky.

16. Pri podaní rúk sa skauti zdravia ľavými rukami, pričom si vzájomne prekrížia malíčky. Ide o vyjadrenie dôvery - ľavá ruka je bližšie k srdcu. Príslušníci juhoafrického kmeňa Ashanti, od ktorého Baden-Powell pozdrav prevzal, pri podaní ľavých rúk odkladali štíty, ktoré v nich držali.

V. ZNAKY NIŽŠÍCH ZLOŽIEK SLSK

Znaky nižších zložiek

1. Jednotlivé oblasti, zbory, oddiely a družiny SLSK si môžu vytvárať vlastné skautské znaky. Je žiaduce, aby pri ich tvorbe rešpektovali základné heraldické pravidlá a zvyklosti Slovenského skautingu.

Vlajky oblastí, zborov, oddielov a družín

2. Oddielové, zborové a oblastné vlajky majú ustálený rozmer 60 x 90 cm. Ako materiál je vhodná ripsovina, vlna, tesil, vlajkovina či iná kvalitná látka. Odporúčaným pravidlom je, že na líci oblastnej vlajky by mal byť znak regiónu, na líci zborovej a oddielovej vlajky znak mesta či obce, ktorý možno doplniť znakom zboru alebo oddielu. Okrem nich líce vlajky nesie aj názov sídla a číslo nižšej zložky SLSK. Farebné polia vlajky a farba písma sa odvodzujú od znaku sídla tak, aby boli voči sebe kontrastné. V špecifických prípadoch je možné znak sídla nahradiť inými, všeobecne známymi miestnymi atribútmi (šľachtické, remeselnícke, prírodné symboly). Nie je vhodné na vlajke používať siluetu, vedutu alebo vyobrazenie mesta, hradu či iných stavebných objektov. Znak regiónu, mesta či obce musí byť dominantnejší a umiestnený na čestnejšom mieste ako ostatné znaky, to znamená vyššie alebo bližšie k žrdi. Písmo nápisu má byť jednoduché, bez pätičiek a ozdôb.

Odporúčaný rub vlajky má v strede zeleného podkladu umiestnený znak SLSK (výška 33 cm). Hore možno umiestniť aj strieborný nápis "SLOVENSKÝ SKAUTING" a dole heslo "BUĎ PRIPRAVENÝ" (výška písmen 9 cm).

3. Družinové vlajky majú tvar gotického štítu s rozmerom 28 x 42 cm. Sú obojstranné, to znamená, že rub i líc zobrazujú rovnakú figúru, ktorou je spravidla zjednodušená - štylizovaná kresba alebo len jednofarebná silueta vybraného zvieratá, vtáka či rastliny, zhodujúca sa s názvom družiny. Figúra v siluete má byť bezpečne rozpoznateľná a má rovnomerne vyplňať čo najväčšiu časť poľa vlajky. Hlava zvieratá či vtáka na rube i líci vždy smeruje k žrdi. Figúra má vyšité len najnutnejšie detaily vnútornej kresby. Ak je to možné, farba symbolu zodpovedá prirodzenému sfarbeniu, farba podkladu typickému prostrediu, v ktorom žije. Vlajku možno tvoriť aj podľa heraldických zásad, bez ohľadu na prirodzené farby. V oboch prípadoch má byť farba symbolu kontrastná s farbou podkladu.

Družinové znaky

3. Družinové znaky majú tvar kruhu, v ktorom je zobrazená rovnaká figúra ako na družinovej vlajke alebo len jej najdôležitejšia časť (hlava). Aj tu ide o zjednodušenú, štylizovanú kresbu alebo siluetu bez podrobnejších detailov. Pri farbách znaku platia rovnaké pravidlá ako pri družinovej vlajke.

VI. PRAKTICKÉ APLIKÁCIE

Pečiatka

1. Pečiatka identifikuje vyjadrujúci sa subjekt (predovšetkým právny) a vyjadruje istú oficiálnu záväznosť dokumentu. Každá organizačná zložka Slovenského skautingu s právnou subjektivitou používa svoju vlastnú pečiatku. Náčelníctvo, resp. Ústredie SLSK používajú okrúhle i hranaté pečiatky, nižšie zložky používajú len hranatý typ pečiatky.

a) Hranatá: 55 mm x 21 mm, v hornej časti je dominantný nápis "SLOVENSKÝ SKAUTING", pod ním na ľavej strane je znak SLSK. Na pravej veľkými písmenami je názov subjektu (napr. NÁČELNÍCTVO, ÚSTREDIE, PODTATRANSKÁ OBLASŤ,

10. ZBOR TRSTENÁ a pod.), adresa a IČO. Ak subjekt používa viac pečiatok, v strede dole je malé identifikačné číslo.

b) Okrúhla malá: priemer 24 mm, v strede pečiatky je znak SLSK, pod znakom je malé identifikačné číslo pečiatky, celý okraj lemuje kruhový nápis "SLOVENSKÝ SKAUTING*BRATISLAVA*Náčelníctvo".

c) Okrúhla veľká: priemer 35 mm, v strede pečiatky je znak SLSK, pod ním je malé identifikačné číslo pečiatky. Horný okraj lemuje kruhový nápis "Slovenský skauting * ", dolný "Náčelníctvo".

d) Ostatné zložky bez právnej subjektivity (oddiely, rady, kurzy, lesné školy a pod.) môžu používať pečiatky len v rámci písomného styku vo vnútri organizácie. O práve zložky bez právnej subjektivity používať pečiatku rozhoduje príslušná nadriadená zložka s právnou subjektivitou. Vzhľad takýchto pečiatok pre vnútorný styk nie je predpísaný.

Vizitka

2. Vizitka prezentuje Slovenský skauting a jeho predstaviteľov na všetkých úrovniach organizácie. Štandardizovaný rozmer vizitky je 90 x 50 mm a používa sa zelená farba. V ľavej tretine hore je logo SLSK. Zvyšné dve tretiny sú horizontálne členené na tri časti. Horná slúži pre identifikáciu príslušnej zložky SLSK (názov, adresa, kontakty), stredná (výraznejšia) identifikuje majiteľa vizitky a jeho funkciu a v spodnej časti je možné uviesť osobné údaje majiteľa vizitky (adresa, kontakt). V pozadí pravých dvoch tretín je dekoratívne stvárnenie letiacej štylizovanej ľalie a trojlístka vo víre.

Hlavičkový papier

3. Hlavičkový papier sa používa v oficiálnej korešpondencii Slovenského skautingu, resp. jeho nižších zložiek. Podklad je čistý, bez vzorov. 5 cm pravý okraj v zelenej, resp. čiernej farbe slúži na identifikáciu SLSK. Hore sa nachádza logo SLSK. Nasleduje názov príslušnej zložky SLSK, napr. "SLOVENSKÝ SKAUTING, ÚSTREDIE" alebo "SLOVENSKÝ SKAUTING, 46. ZBOR BIELA NÁDEJ KROMPACHY" a jej adresa, kontaktné spojenia, IČO, DIČ a bankové spojenie. Spodná časť okraja obsahuje text poslania skautingu, znaky WOSM a WAGGGS a nápis "Slovenský skauting je členom svetových organizácií WOSM a WAGGGS."

Obálka

4. Obálka identifikuje Slovenský skauting predtlačou zelenej farby v ľavom hornom rohu prednej, lícovej (adresnej) strany. Hore sa nachádza logo SLSK, pod ním je názov príslušnej zložky SLSK a jej adresa. Ak sa nepoužíva predtlačená obálka, možno obálku identifikovať pečiatkou príslušnej zložky SLSK.

Iné aplikácie

5. Iné praktické aplikácie, kde sa používajú skautské znaky, ako diplomy, čestné uznanie, osvedčenia, certifikáty, potlače tričiek, ex librisy a pod. si môže každá skautská zložka SLSK navrhovať sama, no vždy je pri tom nutné dodržiavať zásady pri používaní znakov v skautingu (pozri nasledujúcu časť).

VII. ZÁSADY PRI POUŽÍVANÍ ZNAKOV V SKAUTINGU

Dizajn manuál

1. Správne vyobrazenie základných skautských znakov sa nachádza v elektronickej forme na CD Dizajn manuál, ktorý vydáva Slovenský skauting. Všetky zložky SLSK majú v záujme spoločnej identity používať aktuálnu verziu tohto zdroja.

Pravidlá pri používaní znakov

2. Každá zložka má právo tvoriť vlastné znaky. Pri tom však dodržiava základné heraldické pravidlá.

3. V spojení so skautskými znakmi sa nesmú používať znaky, ktoré sa spájajú s politickými stranami či hnutiami, armádou, sektami, drogami či inými vyobrazeniami, ktoré by mohli spochybniť dobré meno alebo nezávislosť skautingu.

4. Ak je spolu so štátnym znakom použitý iný znak alebo znaky, nesmie byť štátny znak SR menší a musí byť umiestnený na najčestnejšom mieste (pri nepárnom počte v strede, pri párnom počte heraldicky vpravo od strednej zostavy znakov).

VIII. ZÁSADY PRI POUŽÍVANÍ VLAJOK

Štátne a skautské vlajky

1. Na významných alebo dlhšie trvajúcich akciách (táboroch a pod.) sa odporúča ako najčestnejšiu vztyčovať štátnu vlajku. Na bežných alebo krátkodobých (víkendových) akciách sa odporúča používať vlajky a zástavy skautské.

Používanie viacerých vlajok

2. Pri používaní viacerých vlajok treba dodržať pravidlo významnosti. Najčestnejšie miesto (najvyššie, v strede alebo heraldicky vpravo od stredu) patrí štátnej vlajke SR. Nasledujú vlajky iných štátov, svetových organizácií, vlajka Slovenského skautingu, historické vlajky a vlajky nižších zložiek. Štátna vlajka SR nesmie byť menšia ako vlajky ostatné. Takisto pri slávnostnom nesení vlajok na vztyčenie či po snímaní je poradie od najvýznamnejších po menej významné.

Vztyčovanie a snímanie vlajky

3. Vlajka sa má vztyčovať ráno po východe slnka a snímať v podvečer pred západom slnka. V prípade, že sa z nevyhnutných dôvodov sníma neskôr, nemá sa osvetľovať.

4. Vlajku k stožiaru dôstojne prináša vlajková čata, spravidla štvorica vlajkonosičov (pri vlajke malých rozmerov môžu byť dvaja). Vlajka sa nesie na úrovni ramien, štátnym znakom napred a bielym pruhom vpravo v smere chôdze.

5. Pri vztyčovaní a snímaní vlajky sú všetci účastníci dôstojne oblečení, najlepšie v rovnošate. Všetci prítomní stoja v pozore, zrakom sledujú vlajku a zdravia skautským pozdravom čelom k vlajke, pričom spievajú štátnu alebo skautskú hymnu.

6. Vlajka sa vztyčuje a sníma dôstojne a bez prerušenia. Pri vztyčovaní má byť na vrchole vždy pred odspievaním hymny. Pri spúšťaní má byť dolu zároveň s poslednými slovami hymny. Ani pri vztyčovaní ani pri snímaní sa nesmie dotýkať zeme.

7. Ak sa vztyčuje vlajka na znak smútku "na pol žrde", vztyčí sa až k vrcholu stožiara, a potom sa pomaly zosunie asi o tri výšky vlajky.

8. Na vztyčovanie nemožno používať znečistenú alebo poškodenú vlajku. Takúto vlajku možno len archivovať alebo slávnostne spáliť.

9. Na vlajkovej žrdi so štátnou vlajkou nesmú byť umiestnené žiadne ďalšie ozdoby ani iná vlajka.

Ochrana vlajok

10. Štátna i oficiálna skautská vlajka je spravidla uložená vo vodcovskom stane alebo na inom určenom čestnom mieste. Pri uschovávaní nemôže nikdy ležať na zemi. Na vhodnom chránenom mieste môže byť vystavená i dlhodobejšie.

11. Štátna vlajka ani vzácne skautské vlajky nemôžu byť predmetom záujmu pri "táborových prepadoch". Pri dohodnutých hrách sa ako cieľ ukoristenia odporúča pracovná alebo herná zástava, zabodnutá žrdou do zeme vedľa stožiara.